

УДК 378.6(477.51)(066)

Серія Право

ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА, КОНСТИТУЦІЙНЕ ТА АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО

Козинець О.Г.,

канд. істор. наук, доцент, завідувач кафедри історії та теорії держави і права, конституційного та адміністративного права Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці

ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОЇ ДУМИ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ

Більше ста років пройшло з тих пір, як у Російській імперії було запроваджено народне представництво. Вивчення такого історичного досвіду набуває актуальності за наших часів.

Узагалі, постановка та вирішення питань конституціоналізму та парламентаризму завжди гостро сприймалося у Росії. У XIX ст. неодноразово розроблялись проекти запровадження представницького ладу, але всі вони не були здійснені, що було викликано рядом причин. Наприклад, за часів правління імператора Миколи I було створено ряд комітетів і комісій, які займались вирішенням питань, пов'язаних із перетворенням економічного та політичного ладу країни. Але всі проекти перетворень визнавались несвоєчасними. Офіційна ідеологія вважала, що абсолютизм відповідає характеру російського народу, а представницьке правління є велике зло, яке приведе до розпаду держави. Таким був стан речей у XIX ст.

Порівняно з II половиною XIX ст. державний лад Росії поч. XX ст. залишився незмінним. Росія як і раніше залишалася абсолютною монархією. Більшість земель країни належала дворянам. Селяни та робітники були безправними. Постійно відбувався ріст невдоволення існуючими порядками в державі, що виражалось у робітничих та селянських рухах. Так, на поч. XX ст. у Росії створилась революційна ситуація та склалось чотири основних варіанти вирішення проблем державно-політичного розвитку Росії. А саме: 1) радикальний – за повну ліквідацію самодержавства (більшовики, меншовики, есери та ін.); 2) ліберальний – за обмеження самодержавства конституцією та запровадження представницької форми правління (партія кадетів, "октябристи"); 3) консервативний – за збереження традиційних основ державності за умов доповнення її земським елементом, розвитком місцевого самоврядування (Торгово-промисловий союз, ін. буржуазні

© Козинець О.Г.

Рекомендовано до друку вченою радою Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці 24 грудня 2010 р., протокол № 5.

ВІСНИК Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці (серія Право. Економіка. Соціальна робота. Гуманітарні науки) [Текст]: щоквартальний науковий збірник. – 2010. – № 4. – Чернігів: Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2010. – 351 с.

У збірнику висвітлюються актуальні питання історії та теорії держави і права, конституційного та адміністративного права, цивільного права, права соціально-го забезпечення, економіки, фінансів, управління персоналом та економіки праці, інформаційних технологій та вищої математики, соціології та психології.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів і всіх, хто прагне отримати знання з юридичних, економічних, соціологічних та гуманітарних наук.

Редакційна колегія

Голова редакційної колегії – ректор інституту, кандидат юридичних наук, доцент **Андрій В.М.** Заступник голови – перший проректор з наукової та навчальної роботи, кандидат юридичних наук, доцент **Сташків Б.І.**; відповідальний секретар – начальник редакційно-видавничого відділу **Ходарченко К.О.**; члени редакційної колегії: **Бондар В.В.**, завідувач кафедри економічної теорії, кандидат економічних наук, доцент; **Вахоньса Т.М.**, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін, кандидат юридичних наук; **Козинець О.Г.**, завідувач кафедри історії та теорії держави і права, конституційного та адміністративного права, кандидат історичних наук; **Зайченко І.В.**, професор кафедри соціальної роботи, доктор педагогічних наук; **Конлович В.Ю.**, завідувач кафедри соціології та психології, кандидат соціологічних наук, доцент; **Кривоконь Н.І.**, завідувач кафедри соціальної роботи, кандидат психологічних наук, доцент; **Остапенко Л.А.**, завідувач кафедри кримінального права та правосуддя, кандидат юридичних наук, доцент; **Ємець Н.А.**, завідувач кафедри гуманітарних дисциплін, кандидат філософських наук, доцент; **Шумна Л.П.**, завідувач кафедри трудового права та права соціального забезпечення, кандидат юридичних наук, доцент.

**Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
За точність викладених фактів відповідальність несе автор.**

Свідчення Серія ЧІ №424-73Р від 16.09.2008 р.

© Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2010

ти у фонди додаткові гроші, або через своїх представників профспілки – укласти такі колективні договори на підприємствах, щоб ці внески робив роботодавець.

По-друге, НПФ виступають у ролі специфічних інститутів фінансового посередництва, що акумулюють заощадження широких верств населення для здійснення довгострокових інвестицій. Невеликий розмір мінімальних пенсійних внесків при тривалому строку пенсійних платежів дозволяє залучати заощадження осіб з невисокими доходами, а також кошти роботодавців. Неліквідність активів НПФ і тривалий строк більшості пенсійних схем дозволяє цим інститутам направляти акумульовані кошти на довгострокове інвестування, брати активну участь у фінансуванні програм з низькою прибутковістю, високою надійністю й тривалим строком реалізації.

Практично жоден з інших фінансових інвесторів не має конкурентних переваг перед НПФ у даному сегменті ринку довгострокових інвестицій, тому що їхня діяльність обмежена більше твердими вимогами ліквідності активів.

Потенціал та переваги функціонування інституту НПФ в умовах ринку, його роль у процесі реформування діючої системи пенсійного забезпечення в Україні є актуальним питанням для України. Практичне втілення у життя системи НПФ, без сумніву, сприятиме зменшенню соціальної напруги у суспільстві та сприятиме становленню соціальної стабільності в Україні; підтвердить курс соціально-економічних реформ нашої країни на дотримання принципів демократії та європейських цінностей.

Отже, можна зробити такі висновки.

1. Розвиток страхової системи пенсійного забезпечення та системи недержавного пенсійного забезпечення є ефективним доповненням солідарної пенсійної системи.

2. Накопичувальна система базується на принципі індивідуальної відповідальності, виплата пенсій здійснюється з накопиченого для цієї мети грошового фонду. Забезпечення пенсіями за віком (на базі такого фонду) є специфічним довгостроковим інвестиційним процесом, на першому етапі якого здійснюються заощадження та їх послідовне нарощування за рахунок доходів від інвестування. На другому етапі – одержання віддачі від заощаджень у вигляді пенсій. У таких системах панує принцип "горизонтальної" солідарності, тобто солідарності в рамках кожного покоління.

3. Накопичувальна система пенсійного забезпечення (та її різновид система НПФ) має дві переваги – економічну і соціальну. Соціальна перевага – кожен громадянин країни, який вирішив взяти участь у системі добровільного пенсійного страхування, отримує можливість забезпечити собі додаткову пенсію. Економічна ж перевага полягає у тому, що використовуючи інвестиційні можливості накопичувальної системи, у тому числі недержавних пенсійних фондів, держава економічними методами може спряму-

вати ці кошти на розвиток національної економіки (у вигляді довгострокових інвестицій, строком на 10–15 років). Це сприятиме розвитку внутрішнього ринку та прискорить процес виходу країни з кризи.

Суспільству необхідно зрозуміти, що неможливо забезпечити собі гідну пенсію, не беручи в її формуванні активної участі. У зв'язку з чим, крім законодавчо-установлених грошових відрахувань у Пенсійний фонд України, кожна людина, реально оцінюючи перспективу своєї старості, повинна здійснювати додаткові відрахування в недержавні пенсійні фонди.

Література: 1. Україна в 2008 році: процеси, результати, перспективи. Біла книга державної політики / за заг. ред. Ю. Г. Рубана. – К.: НІСД, 2008. – 186 с. 2. Хмелевська О. М. Пенсійне забезпечення: недоліки існуючої системи та необхідність реформування / О. М. Хмелевська // Формування ринкових відносин в Україні: зб. ст. молодих учених. Вип. 6 / наук. ред. І. К. Бондар. – К., 1998. – С. 88-94. 3. Хмелевська О. М. Соціально-економічна передумова і шляхи реформування пенсійної системи / О. М. Хмелевська // Вісник КДТЕУ. – 1998. – № 4. – С. 40-50. 4. Мандибура В. О. Рівень життя населення України та проблеми реформування механізмів його регулювання: монографія / В. О. Мандибура. – К.: Парламентське вид-во, 1998. – 256 с. 5. Сокурєнко В. В. Концепція соціальної держави / В. В. Сокурєнко // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. – К.: Вид-во Національної академії внутрішніх справ України, 2001. – № 1. – С. 108-117. 6. Людський розвиток в Україні: можливості та напрями соціальних інвестицій: колективна науково-аналітична монографія / за ред. Е. М. Лібанової. – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, держкомстат України, 2006. – 356 с.

Помилуїко К.В.,
асистент кафедри трудового права та права соціального забезпечення Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці

ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ЗНИЖЕННЯ ПЕНСІЙНОГО ВІКУ ОСОБАМ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

Майже 25 років тому, 24 квітня 1986 року сталась трагедія – аварія на ЧАЕС, наслідки якої продовжують впливати на життя й здоров'я громадян. Й досі постає питання, що ж стало причиною аварії? Більшість експертів схиляються, що це був експеримент, при якому були порушені всі правила безпеки.

© Помилуїко К.В.

В Україні території, віднесені до зон радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, є в дванадцяти областях. Трагедія не минула й Чернігівську область – 38,2 тисяч пенсіонерів мають статус учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС та потерпілих від Чорнобильської катастрофи, із них: I категорія – 4,0 тисяч чоловік, II категорія – 3,9 тисяч чоловік, III категорія – 4,1 тисяч чоловік, IV категорія – 26,2 тисяч чоловік.

Призначення та виплата пенсій особам, потерпілим внаслідок аварії на ЧАЕС, регулюється: Законом України „Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” [1], який визначає статус осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, порядок визначення стажу та віку виходу на пенсію тощо, та Законом України „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” [2], що регулює порядок обчислення розмірів пенсій, їх виплати та перерахунок. Вищезазначені нормативні акти визначають матеріальне забезпечення осіб, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС.

Законодавець у статті 9 Закону України „Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” визначає осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, а саме:

- 1) учасники ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС – громадяни, які брали безпосередню участь у ліквідації аварії та її наслідків;
- 2) потерпілі від Чорнобильської катастрофи – громадяни, включаючи дітей, які зазнали впливу радіоактивного опромінення внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Слід зазначити, що держава приділяє значну увагу особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, передбачивши на законодавчому рівні близько п’ятдесяти видів пільг, компенсаційних виплат, допомоги тощо, також це проявляється в зниженні пенсійного віку.

Постановою КМ УРСР від 23 липня 1991 року № 106 [3] затверджено перелік населених пунктів, віднесених до зон радіоактивного забруднення – зони відчуження, зони безумовного (обов’язкового) відселення, зони гарантованого добровільного відселення та зони посиленого радіологічного контролю. Право на зниження пенсійного віку визначається в залежності від зони забруднення, в якій працюють (працювали) або проживають (проживали) особи, потерпілі внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Як вже зазначалось, учасниками ліквідації є громадяни, що безпосередньо брали участь у ліквідації аварії та її наслідків. Статтею 55 Закону України “Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” передбачено умови зниження пенсійного віку, а саме:

- особам, що працювали у зоні відчуження з моменту аварії до 1 липня 1986 року незалежно від кількості робочих днів, а з 1 липня 1986

року до 31 грудня 1986 року не менше 5 календарних днів – пенсійний вік знижується на 10 років;

- особам, які працювали у 1987 році у зоні відчуження не менше 14 календарних днів – пенсійний вік знижується на 8 років;

- особам, які працювали з 1 липня 1986 року до 31 грудня 1986 року у зоні відчуження від 1 до 5 календарних днів, у 1987 році від 10 до 14 календарних днів, у 1988 році не менше 30 календарних днів, на діючих пунктах санітарної обробки населення і дезактивації техніки або їх будівництві у 1986 році не менше 14 календарних днів – пенсійний вік знижується на 5 років.

Учасники ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, які відпрацювали на підземних роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці за Списком № 1 виробництв, робіт, професій, посад і показників (чоловіки – 10 років і більше, жінки 7 років 6 місяців і більше) мають право на зниження пенсійного віку додатково на 3 роки, за Списком № 2 (чоловіки – 12 років 6 місяців і більше, жінки – 10 років і більше) на 1 рік відповідно.

Таким чином, можна зазначити, що держава здійснює чимало заходів щодо осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської аварії, серед яких можна виділити і зниження пенсійного віку вищезазначеним категоріям громадян, що закріплено на законодавчому рівні.

Література: 1. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 28.02.1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – №16. – Ст. 200. 2. Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №49-51. – Ст. 376. 3. Про організацію виконання постанов Верховної Ради Української РСР про порядок введення в дію законів УРСР „Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи” та „Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи”: Постанова Кабінету Міністрів України РСР від 23 липня 1991 року №106.